

VNÚTROŠTATNÁ BLOKÁDA CEZHRANIČNÝCH FUZIÍ

ŽOFIA ŠULEKOVÁ

Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach,
Slovenská republika

Abstract in original language

V príspevku sa autorka zameriava na moment nadobudnutia účinnosti cezhraničnej fúzie, ktorému predchádza preskúmanie zákonnosti celkového procesu. Následne analyzuje právne následky účinkov cezhraničnej fúzie a problémy vznikajúce v dôsledku nedostatkov slovenskej právnej úpravy. Upriamuje pozornosť najmä na postavenie dotknutých subjektov v čase medzi účinnosťou cezhraničnej fúzie a jej zápisom do slovenského obchodného registra.

Key words in original language

Cezhraničné fúzie, deklaratórny výmaz spoločnosti, univerzálna sukcesia

Abstract

Author focuses on the moment of entry into force of cross-border mergers, preceded by scrutiny of the legality in the overall process. Furthermore, the article analyzes the legal consequences of cross-border mergers and problems resulting from deficiencies in Slovak legislation, in particular the status of the subjects at the time of the effect of cross-border merger and its registration into the Slovak Commercial Register.

Key words

Cross-border mergers, declaratory deletion, universal succession

1. ÚVODOM

Význam zlúčenia a splynutia obchodných spoločností prekračujúcich vnútroštátne hranice v posledných rokoch dramaticky narastá. Aj z tohto dôvodu, pochopenie jednotlivých determinantov a následkov tejto operácie sa zdá byť aktuálnou témou pre tvorcov práva a akademikov. Zjednodušenie cezhraničných fúzií¹ ako viacetapového procesu, pri ktorom musia byť naplnené právne požiadavky viacerých dotknutých štátov, považujeme za dôležitý nástroj uľahčenia európskej spolupráce, ako nevyhnutného článku zvyšovania

¹ Pod pojem cezhraničná fúzia subsumujeme pojmy cezhraničné splynutie a cezhraničné zlúčenie.

konkurencieschopnosti Európskej únie. Neodôvodnené prekážky zo strany národného práva, obmedzujúce a blokujúce proces fúzií, zavádzajú obmedzenie slobody usadiť sa a voľného pohybu kapitálu.

Potreba nadnárodnej spolupráce medzi kapitálovými spoločnosťami viedla v roku 2005 k prijatiu Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/56/ES o cezhraničných zlúčeníach alebo splynutiach kapitálových spoločností (ďalej aj ako Smernica)². Išlo o výsledok prirodzenej reakcie na existujúce problémy či priam nemožnosť realizácie fúzií v rámci rôznych štátov EÚ.³ Účel smernice spočíva v harmonizácii vnútroštátnych právnych úprav štátov EÚ, v spriechodnení a uľahčení cezhraničných fúzií spoločností so sídlom v rôznych členských štátoch.⁴ Uvedená Smernica upravuje všeobecné podmienky a postup pri cezhraničných zlúčeníach a splynutiach. Judikatúra Súdneho dvora EÚ rovnako jasne potvrdila významnosť cezhraničných fúzií,⁵ prispela k rozšíreniu uplatňovania slobody usadiť sa v Európskom hospodárskom priestore⁶ a neustále rozširuje priestor pre mobilitu obchodných spoločností.⁷

Novela ObchZ č. 657/2007 Z.z. s účinnosťou od 1. januára 2008 priniesla tradičné transpozičné riešenie vo forme doplnenia a rozšírenia existujúcej právnej úpravy aj o úpravu cezhraničných fúzií. Ako vyplýva z povahy Smernice pri transpozícii si štáty

² Tzv. Desiatu smernica. Ú.v.EÚ L 310, 25.11.2005, 1-9 s. v doplnenom znení Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/109/ES zo 16.septembra 2009 (Ú.v.EÚ L 259,2.10).2009, 14 s.) a Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/17/EÚ z 13. júna 2012 (Ú.v.EÚ L 156,16.6.2012, 1s.).

³ K historickým aspektom prijatia smernice pozri: Siems, M.: The European Directive on Cross-Border Mergers: An International Model, In Columbia Journal of European Law [Online], p. 167-186, 2005. Dostupné na internete <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=853804###>.

⁴ Por. bod 1-3 Smernice.

⁵ Pozri bližšie Rozhodnutie Súdneho dvora EÚ C-411/03 SEVIC Systems AG zo dňa 13. 12. 2005., Augustinič, I.: Cezhraničné fúzie v Európskej únii. In: Justičná revue, Bratislava: č. 1/2007, 1-15 s.

⁶ SD ES konštatoval, že rozdielne zaobchádzanie so spoločnosťami podľa toho či ide o vnútroštátnu alebo cezhraničnú fúziu, predstavuje obmedzovanie slobody usadzovania. Okrem prípadu, ak sa ním sleduje legitímny cieľ a je odôvodnené naliehavým verejným záujmom. Cezhraničné fúzie tak „predstavujú zvláštne spôsoby výkonu slobody usadiť sa dôležité pre riadne fungovanie vnútorného trhu, a tým patria medzi hospodárske činnosti, v súvislosti s ktorými sú členské štáty povinné rešpektovať slobodu usadiť sa stanovenú v článku 43 ES“ Pozri bod 9, bod 23 rozsudku SEVIC Systems AG.

⁷ Pozri bližšie Rozhodnutie Súdneho dvora EÚ vo veci C-378/10 VALE zo dňa 12. júla 2012 (Ú.v. EÚ C 287/3,22.9.2012).

zachovávajú určitú mieru diskrečnej právomoci a sú viazané iba cieľom preberanej smernice. Nie všetky aspekty výkonu cezhraničnej fúzie sú uspokojivo explicitne upravené slovenským vnútroštátnym právom. Na rozdiel od iných štátov, v ktorých došlo k prijatiu samostatných zákonov o fúziách⁸, resp. cezhraničných fúziách, slovenskú právnu úpravu považujeme za čiastočne nedostatočnú. Právna úprava cezhraničných fúzií je obsiahnutá v ustanovení §69aa ObchZ, ktoré vzniklo takmer doslovným prebratím znenia Smernice do ustanovení Obchz s odkazom na aplikáciu všeobecnej úpravy vnútroštátneho zlúčenia a splynutia.

V tomto príspevku detailnejšie upriamime pozornosť na možnosť resp. nemožnosť štátov zabrániť realizácii fúzií vzhľadom na moment ukončenia cezhraničnej fúzie,⁹ ako finálnej etapy procesu, ktorému predchádza preskúmanie zákonnosti celkového postupu cezhraničnej fúzie zo strany jednotlivých dotknutých štátov. Zároveň preskúmame varianty právnych následkov účinnosti cezhraničnej fúzie a zameriame sa osobitne aj na problémy vznikajúce v dôsledku nedostatkov slovenskej právnej úpravy, najmä na postavenie dotknutých subjektov v čase medzi účinnosťou cezhraničnej fúzie a jej zápisom do slovenského obchodného registra.

2. PRESKÚMANIE ZÁKONNOSTI OPERÁCIE

Realizácia fúzií je umožnená až po postupnej revízií jednotlivých úkonov procesu. Smernica rozlišuje 2 fázy inštitucionálnej kontroly. V prvej fáze ide o vnútroštátnu kontrolu zo strany príslušných orgánov jednotlivých štátov participujúcich korporácií. Podľa čl. 10 Smernice má každý členský štát prostredníctvom súdu, notára alebo iného príslušného orgánu preskúmať, či zúčastnená korporácia dodržala postup a splnila všetky podmienky stanovené právnym poriadkom daného štátu pre cezhraničné fúzie. Kontrola sa explicitne vzťahuje na spoločnosti podliehajúce jeho vnútroštátnemu právnemu poriadku. Ak zúčastnená spoločnosť dodrží náležitosti a podmienky kladené vnútroštátnym právom, orgán dotknutého členského štátu vydá osvedčenie. Vyššie uvedené osvedčenia považuje Smernica zreteľne za nepochybný doklad o riadnom uskutočnení právnych úkonov a splnení formálnych náležitostí, ktoré zlúčeniu alebo splynutiu predchádzali.¹⁰

⁸Česká republika: Zákon č. 125/2008 Sb. o přeměnách obchodních společností a družstev, Nemecko: Umwandlungsgesetz (UmwG), Taliansko: Decreto legislativo n. 108/ 2008.

⁹ Smernica v čl. 11 používa pojem uskutočnenie operácie cezhraničného zlúčenia alebo splynutia.

¹⁰ Por. čl. 10 ods. 2. Smernice

Druhá fáza revízie zákonnosti spočíva v preskúmaní finálnej etapy, t.j. kontroly dokončenia resp. ukončenia cezhraničnej fúzie.¹¹ Na rozdiel od prvej fázy, finálnu kontrolu vykonáva len jediný orgán, určený členským štátom, ktorého právu podlieha nástupnícka spoločnosť. Rozsah kontroly vyplýva priamo zo znenia čl. 11 ods. 1 uvádzanej Smernice. Orgán vykonávajúci finálnu kontrolu nemusí byť totožný s kontrolným orgánom fázy prvej.¹² Preskúmanie zákonnosti v prvej fáze kontroly slovenský zákonodarca zveruje notárovi, čo so sebou prináša nemalé množstvo rizík.¹³ Zákonnosť zavŕšenia celej operácie cezhraničnej fúzie preveruje príslušný registrový súd, ktorý je zároveň registrujúcim orgánom, avšak len v prípade ak nástupnícka spoločnosť ma sídlo v Slovenskej republike. Pri absencii akejkoľvek materiálnej kontroly zo strany registrového súdu, sú notári jedinou „inštanciou“, ktorá môže byť garantom dodržiavania všetkých zákonom predpísaných postupov a formalít pri realizácii cezhraničnej fúzie s nástupníckou korporáciou v inom členskom štáte.¹⁴

3. NADOBUDNUTIE ÚČINNOSTI CEZHRANIČNEJ FÚZIE

Určenie dňa nadobudnutia účinnosti cezhraničnej fúzie ponecháva Smernica na úvahe národného zákonodarcu. Jednostranná kontrola finálnej etapy a okamih nadobudnutia účinnosti cezhraničných fúzií sa teda totožne riadia právom členského štátu, v ktorom má sídlo nástupnícka korporácia. Ako vyplýva z ustanovenia § 69a ods.1 v spojitosti s § 69aa ods. 10 ObchZ, účinky cezhraničnej fúzie sú totožné s účinkami vnútroštátnej fúzie a nastávajú zápisom do obchodného registra. Formulácia tohto ustanovenia je podľa nášho názoru problematická, preto považujeme za potrebné poukázať na nejasnosť v dikcii zákona pri aplikácii na cezhraničné operácie. Zákonodarca nejednoznačne využíva pojem zápis do obchodného registra, z ktorého jasne nevyplýva či ide o register slovenský (ako v prípade vnútroštátnych fúzií) resp. zahraničný. Právna úprava nadobudnutia účinkov v jednotlivých štátoch totiž nemusí vyžadovať konštitutívny zápis do obchodného registra.¹⁵ Ak by sa účinky spájali

¹¹ Bod 7 Preambuly k Smernici: „...kontrola ukončenia a zákonnosti cezhraničného zlúčenia alebo splynutia by mala byť vykonaná vnútroštátnym orgánom príslušným pre spoločnosť, ktorá je výsledkom cezhraničného zlúčenia alebo splynutia...“

¹² V Českej republike je orgánom povereným preskúmaním zákonnosti ukončenia cezhraničnej fúzie rovnako ako pri preskúmaní prvej etapy notár. V Nemecku je registrový súd príslušný na preskúmanie zákonnosti prvej kontrolnej fázy aj samotného uskutočnenia cezhraničnej fúzie.

¹³ Bližšie pozri: Pala, R. a kol.: Cezhraničné fúzie, Praha: C.H.Beck, 2010, 127 s.

¹⁴ Pala, R. a kol.: Cezhraničné fúzie, Praha: C.H.Beck, 2010, 126-127s.

¹⁵ Francúzsky Code de commerce čl. L 236-31 v nadväznosti na aplikáciu čl. L326-4 rozlišuje nadobúdanie účinnosti fúzie zápisom do obchodného registra, ak dochádza k vzniku novej spoločnosti, v ostatných prípadoch fúzia

so zápisom výmazu spoločnosti do slovenského obchodného registra, takýto gramatický výklad by bol v rozpore s elementárnymi ustanoveniami Smernice za predpokladu vzniku nástupníckej spoločnosti v inom štáte.

Smernica v čl. 12 in fine obsahuje pravidlo, podľa ktorého sa účinky cezhraničnej fúzie prejavia až po uskutočnení už v príspevku rozoberanej dvojfázovej inštitucionálnej kontroly. Na základe doslovného výkladu Smernice dospejeme k názoru, že na dosiahnutie účinnosti cezhraničnej fúzie sa nevyžaduje osobitné konanie resp. úkon zo strany orgánov ostatných zúčastnených štátov, ktorých právu nástupnícka spoločnosť nepodlieha. Pri dodržaní všetkých požadovaných formálnych náležitosti a splnení právnych požiadaviek má cezhraničná fúzia v súhrne nasledujúce účinky:¹⁶

- a) Všetky pohľadávky a záväzky prechádzajú na nástupnícku spoločnosť
- b) Spoločníci zúčastnených spoločností sa stávajú spoločníkmi nástupníckej spoločnosti
- c) Preberaná spoločnosť zaniká /spoločnosti podieľajúce sa na splynutí zanikajú

Samotná realizácia fúzie sa následne zapisuje do príslušného registra podľa práva každej zo zúčastnených spoločností. Samotný výmaz zanikajúcich spoločností považuje Smernica len za akúsi kozmetickú úpravu. Na základe oznámenia registra, do ktorého sa zapisuje nástupnícka spoločnosť sa vykoná výmaz korporácií, ktoré už v skutočnosti zanikli ku dňu účinnosti cezhraničnej fúzie. Výmaz korporácie má iba deklaratórny charakter. Paradoxne, požiadavka dvojitej kontroly a konformity s rôznymi národnými právnymi úpravami nemusí predstavovať v konečnom dôsledku uspokojivé riešenie. Smernica nepredpokladá eventuality nesúhlas orgánu dotknutého štátu so splnením podmienok fúzie v inom členskom štáte a nepočíta s možnosťou revízie vnútroštátneho rozhodnutia príslušného orgánu udeľujúceho osvedčenie.

Ak dôjde k uskutočneniu cezhraničnej fúzie v inom členskom štáte, podľa ustanovenia § 69aa ods. 8 ObchZ sa výmaz zanikajúcej slovenskej zúčastnenej spoločnosti vykoná jednak po doručení oznámenia zahraničného registra resp. inej evidencie o nadobudnutí účinkov cezhraničnej fúzie a jednak ku dňu nadobudnutia účinnosti cezhraničného zlúčenia. Podriadením ustanovenia § 69aa ods. 8

nadobúda účinnosť dňom konania posledného valného zhromaždenia, na ktorom došlo k schváleniu operácie fúzie, ibaže zmluva ustanovuje nadobudnutie účinnosti k inému dňu. Dňu účinnosti musí predchádzať preskúmanie zákonnosti operácie.

¹⁶ Smernica rozlišuje účinky pri cezhraničnom zlúčení (čl. 14 ods. 1) a cezhraničnom splynutí (čl. 14 ods. 2).

ObchZ smernicokonformnému výkladu dospejeme k názoru, že uvedené ustanovenie nepresne stanovuje formuláciu výmazu zanikajúcej slovenskej spoločnosti. Za správne by sa považovalo vyjadrenie ustanovenia vo forme výmazu už spoločnosti zaniknutej.

Výmaz slovenskej zúčastnenej spoločnosti vykoná slovenský registrový súd zásadne vždy spätne, t.j. ku dňu nadobudnutia účinnosti cezhraničnej fúzie. Z vnútroštátnej právnej úpravy však povinnosť vykonania výmazu explicitne nevyplýva. Ak by registrový súd rozhodol, že výmaz spoločnosti nevykoná v dôsledku identifikácie procesných pochybení otázkou zostáva či došlo k zániku spoločnosti naďalej figurujúcej v obchodnom registri čo môže mať za následok oslabenie právnej istoty a ochrany tretích osôb.

Jednoduchým výkladom čl. 13 in fine Smernice¹⁷ dospejeme k názoru, že eventuálne nevykonanie výmazu zúčastnenej spoločnosti je v rozpore so Smernicou, ktorá s takouto situáciou ani náznakom nepočíta. Akýkoľvek zásah do fázy ukončenia cezhraničného procesu zo strany dotknutého štátu je s ňou v rozpore. Osvedčenie o zákonnosti právnych úkonov a splnení všetkých formálnych náležitostí považuje za dostatočné. Nevykonaním výmazu spoločnosti z obchodného registra štát nezablokuje realizáciu a nadobudnutie účinkov cezhraničnej fúzie, ktorá nastala podľa práva iného štátu. Nevymazaná spoločnosť tak síce naďalej figuruje v dôsledku pretrvávajúcej publicity v obchodnom registri ako existujúca, avšak podľa práva iného štátu vznikom nadobúdateľskej spoločnosti, na ktorú prešli všetky práva a povinnosti, sa považuje za zaniknutú.

Okrem toho sa do úvahy o vnútroštátnej blokácii už uskutočnenej cezhraničnej fúzie natíska otázka vyhlásenia neplatnosti celkového procesu jej realizácie, ak došlo k porušeniu zákonnom stanovených požiadaviek a formálnych náležitostí. Podľa Smernice cezhraničná fúzia po tom čo nadobudla účinky, nemôže byť vyhlásená za neplatnú.¹⁸ Cieľom takéhoto ustanovenia je posilnenie právnej istoty medzi obchodnými spoločnosťami a tretími osobami, ale aj medzi spoločnosťami a ich spoločníkmi. Znamená to, že platnosť cezhraničnej fúzie (ktorá nadobudla účinnosť v inom členskom štáte) nemožno z nijakého dôvodu namietat' a to ani v prípade, ak preukázateľne došlo k porušeniu alebo obídenu vnútroštátnej zákonnej úpravy. Výnimky z tejto zásady Smernica nepredpokladá. Výsledok procesu ako celku namietat' nemožno, avšak do úvahy prichádza existencia nároku na náhradu škody, ak príslušný orgán poverený preskúmaním zákonnosti porušil svoje povinnosti a spôsobil svojou činnosťou škodu. Sme názoru, že úprava absolútnej nemožnosti zmeny stavu, ktorý nastal v rozpore s právom je nevyhovujúca. Stanovenie striktných výnimiek, podľa ktorých by

¹⁷ Čl. 13 Smernice: „... *Výmaz pôvodných zápisov v prípade potreby možno uskutočniť najskôr po prijatí [tohto] oznámenia.*“

¹⁸ Por. čl. 17 Smernice a § 69aa ods. 9 ObchZ.

predmetom rozhodovania mohla byť neplatnosť sfúzovanej spoločnosti sa ponúka ako jedno z riešení. Rozsah príspevku však nedovolí venovať sa tomuto problému detailnejšie.

4. KONANIE V MENE „ZANIKNUTEJ“ SPOLOČNOSTI PRED JEJ VÝMAZOM Z REGISTRA

Problematika hodná osobitného zreteľa sa týka časového úseku medzi dňom nadobudnutia účinnosti cezhraničnej fúzie podľa práva dotknutého štátu a dňom zápisu výmazu slovenskej zúčastnenej korporácie z obchodného registra. Časové rozmedzie od nadobudnutia účinkov fúzie až po deklaratórny výmaz spoločnosti vyvoláva množstvo nevyjasnených otázok vyplývajúcich z neúplnosti a vnútornej nekonzistentnosti slovenskej právnej úpravy. Môže totiž nastať situácia, že slovenská obchodná spoločnosť, podieľajúca sa na cezhraničnej fúzii už dňom účinnosti fúzie (ktorý, ako sme vysvetlili vyššie, je určený vnútroštátnym právnym poriadkom nástupníckej spoločnosti) zaniká, ale naďalej bude figurovať v slovenskom obchodnom registri. Smernica nepredpokladá akúkoľvek činnosť zo strany zaniknutej spoločnosti resp. osôb konajúcich v mene spoločnosti v tomto medziobdobí, keďže podľa Smernice už spoločnosť ako právnická osoba prestala existovať dňom, kedy cezhraničná fúzia nadobudla účinnosť. Nie je ale vylúčené, že po účinnosti fúzie sa ešte bude vystupovať v mene zaniknutej obchodnej spoločnosti.

Za jednu z elementárnych požiadaviek na zabezpečenie právnej istoty v záujme ochrany tretích osôb sa považuje právna kontinuita zanikajúcich a novovznikajúcich spoločností. Avšak vzhľadom na diferenciáciu od vnútroštátnych fúzií, pri ktorých sa vznik a zánik participujúcich korporácií viaže k spoločne koordinovanému zápisu do obchodného registra, pri cezhraničných fúziách konanie v časovom rozmedzí pred samotným deklaratórnym výmazom spôsobuje nemalé problémy.

Úkony osôb konajúcich menom spoločnosti (považujúc ju v zmysle Smernice za zaniknutú nemôžeme hovoriť o štatutárnom orgáne, ale len o osobách zaň vydávajúcich), ktorá bude vymazaná z obchodného registra spätne, ku dňu účinnosti fúzie, nemožno považovať za konanie v mene nástupníckej spoločnosti. Konanie bývalých štatutárnych orgánov po zániku spoločnosti nemôže priamo zaväzovať jej právneho nástupcu. Osoby konajúce v mene spoločnosti, ktorá nie je subjektom práva, sú z takéhoto konania zviazané v zmysle analogickej aplikácie ustanovenia o zastúpení obsiahnutom v § 33 ods. 2 OZ, ako z konania za non subjekt, t.j. subjekt neexistujúci.¹⁹ Sme názoru, že na spoločnosť je potrebné nazerať ako na neexistujúci

¹⁹ Podľa § 33 ods.2 OZ: „Ak niekto koná za iného bez plnomocensva, je z tohto konania zviazaný sám“

subjekt, a to odo dňa kedy nastali účinky cezhraničnej fúzie a univerzálnej sukcesie do práv a povinností, teda nie až od realizácie jej výmazu (hoci aj so spätnými účinkami) v slovenskom obchodnom registri. Možnosť udelenia plnomocenstva štatutárnemu orgánu zanikajúcej spoločnosti ako súčasť zmluvy o cezhraničnom zlúčení alebo splynutí na konania v mene nástupníckej spoločnosti v tzv. medziobdobí ostáva zachovaná.

Otázne zostáva, či nami uvedené stanovisko obsiahnuté v predchádzajúcich statiach sa aplikuje obdobne na situáciu zmluvného zástupcu zanikajúcej spoločnosti, ktorý uzatvoril právny úkon s treťou osobou v mene spoločnosti síce po nadobudnutí účinkov cezhraničnej fúzie, ale pred dňom zverejnenia výmazu do slovenského obchodného registra. Jednou z povinností splnomocniteľa je dostatočne oboznámiť splnomocnenca so skutočnosťou, ktorá môže mať zásadný vplyv pri kontraktácii s treťou osobou. Aplikáciou ustanovenia § 33b ods. 2 OZ, podľa ktorého ak zánikom právnickej osoby ako splnomocniteľa, dochádza k univerzálnej sukcesii práv a záväzkov na nástupnícku spoločnosť, nedochádza k zániku plnomocenstva. Z toho vyplýva, že zmena subjektu splnomocniteľa nebude mať za následok neplatnosť právneho úkonu, a to podľa nášho názoru ani v prípade ak splnomocnenec koná v zastúpení pod menom spoločnosti, ktorá v dôsledku cezhraničnej fúzie zanikla.

Skutočnosť, že z právneho úkonu bude v konečnom dôsledku zaviazaná zahraničná (nástupnícka) spoločnosť môže byť pre tretiu osobu, s ktorou konal zástupca nepredvídaná a nežiaduca. „Zmena“ v osobe kontrahenta môže mať rozhodujúci vplyv na obchodné zámery tretích osôb. Preto navrhujeme umožniť dovolávať sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu zo strany tretích osôb z dôvodu omylu vychádzajúcom zo skutočnosti vzniku kontraktačného vzťahu so zahraničnou právnickou osobou, namiesto slovenskej (omyl v osobe).

Za obdobný problém sa môže zdať konanie osoby poverenej určitou činnosťou pri prevádzke podniku, ak uzavrie právny úkon po dni nadobudnutia účinnosti cezhraničnej fúzie a pred samotným výmazom spoločnosti z obchodného registra. Táto osoba disponuje špeciálnym splnomocnením na všetky úkony, ku ktorým pri tejto činnosti obvykle dochádza (§ 15 ObchZ). Konanie osoby v rámci prevádzky priamo zaväzuje spoločnosť, ako podnikateľa. Na rozdiel od predošlého prípadu zmluvného zastúpenia, sa osobitná požiadavka publicity v prípade osoby konajúcej v prevádzke podniku nevyžaduje (ponechávajúc stranou publicitu spočívajúcu v tom, že konajúca osoba musí konať v rámci výkonu činnosti pri prevádzke podniku) Nástupnícka spoločnosť automaticky sukceduje do práv a záväzkov z úkonov vykonaných touto osobou.

5. UNIVERZÁLNA SUKCESIA A VYBRANÉ PROBLÉMY PRÁVNEHO NÁSTUPNÍCTVA

Jedným z účinkov cezhraničných fúzií je prechod všetkých pohľadávok a záväzkov na nástupnícku spoločnosť. Zmena v subjekte práva má za následok univerzálnu sukcesiu do všetkých práv a povinností pôvodného subjektu, za ktorý nastupuje iný subjekt. Zákonný prechod práv a záväzkov sa podľa nášho názoru netýka len práv a záväzkov súkromnoprávnej povahy. Prechod verejnoprávnych pozícií, resp. práv a povinností verejnoprávnej povahy nie je ujasnený. Právna úprava ani judikatúra doposiaľ nereagovala na túto možnosť. Myslíme si, že ani verejnoprávna povaha určitej právnej pozície nebráni sama o sebe jej prechodu na nástupnícku spoločnosť.²⁰ Zákaz prechodu určitých práv a povinností, resp. celkového procesu fúzie by musel byť náležite odôvodnený v právnej úprave alebo využitím inštitútu výhrady verejného poriadku. Stanovenie vnútroštátnych podmienok musí byť kompatibilné s účelom a podstatou uskutočnenia cezhraničných fúzií v zmysle Smernice. Oprávnením na zabránenie uskutočnenia fúzie sa podľa Smernice považuje naliehavý dôvod verejného záujmu. Sme teda názoru, že napríklad licencie alebo iné formy povolení nadobúda nástupnícka spoločnosť účinnosťou cezhraničnej fúzie, ak zákon prechod takéhoto práva výslovne nezakazuje.

Následne sa nám vynárajú otázky týkajúce sa problematiky verejnoprávnej povinnosti. Prvá, zaoberajúca sa možnosťou blokácie cezhraničnej fúzie ak si zúčastnená spoločnosť nesplnila svoj záväzok verejnoprávnej povahy (napr. nedoplatok na dani). V prípadoch vnútroštátneho zlúčenia, sa súhlas správcu dane pri zrušení spoločnosti bez likvidácie nevyžaduje (§ 68 ods. 11 ObchZ). Na rozdiel od vnútroštátnej fúzie, pri tej cezhraničnej dochádza k prechodu daňovej povinnosti zo zaniknutej spoločnosti na nástupnícku spoločnosť podliehajúcu daňovej regulácii v inom členskom štáte. Avšak nedoplatok na dani, resp. nesplnenie si iného verejnoprávneho záväzku nepovažujeme za dôvod blokácie uskutočnenia cezhraničnej fúzie s odôvodnením naliehavého verejného záujmu.

Druhou vynárajúcou sa otázkou zostáva univerzálna sukcesia do povinností verejnoprávnej povahy. Z výslovného znenia Smernice rovnako ako zo znenia príslušných ustanovení ObchZ vyplýva, že dochádza k prechodu všetkých práv a povinností. Prechod daňovej alebo inej verejnoprávnej povinnosti na nástupnícku spoločnosť zákon výslovne nezakazuje. Usudzujeme, že prijatím ďalších právnych aktov, Európske právo počíta s prechodom s možnosťou vymožitelnosti verejnoprávnych pohľadávok prostredníctvom

²⁰ Prechod práv a záväzkov verejnoprávnej povahy pri cezhraničných zlúčeniach a splynutiach je potrebné odlišovať od prípadu predaja podniku pri ktorom nedochádza k prechodu záväzkov verejnoprávnej povahy, napr. daní, cieľ, vzťahom k verejným rozpočtom. Zmluvou o predaji podniku prechádzajú záväzky vzniknuté zo záväzkových vzťahov bez ohľadu na obchodnoprávnu povahu, nie však verejnoprávne povinnosti. Závery, vyplývajúce z judikatúry k prevodu podniku (pozri napr. NS SR sp. zn. 2 M Cdo 11/2004) sa na tento prípad nevzťahujú, keďže v prípade fúzií dochádza k zániku právnickej osoby, na rozdiel od prevodu podniku, kde naďalej existuje predávajúci ako právny subjekt.

spolupráce medzi členskými štátmi. Jedným z vyššie spomínaných aktov je práve Smernica Rady č. 2010/24/EÚ zo 16. marca 2010²¹ o vzájomnej pomoci pri vymáhaní pohľadávok vyplývajúcich z daní, poplatkov a ďalších opatrení, ktorú Slovenská republika transponovala do svojho právneho poriadku prijatím novely zákona o medzinárodnej pomoci č. 513/2011Z.z.. Novela nadobudla účinnosť 1. januára 2012. Členské štáty si majú poskytovať pomoc pri vymáhaní daní a poplatkov akéhokoľvek druhu, ktoré vyberá štát, územný či správny celok vrátane miestnych orgánov. Z toho dôvodu si myslíme, že nezaplatenie dane, resp. iného poplatku nespôsobuje príležitosť blokácie zo strany dotknutého štátu.

V prípade prechodu procesnoprávnej subjektivity (právneho nástupníctva) sa v prípadoch občianskeho súdneho konania má postupovať podľa §107 ods. 4 OSP, podľa ktorého „ak po začatí konania zanikne právnická osoba, súd pokračuje v konaní s jej právnym nástupcom.“ V dôsledku cezhraničnej fúzie dochádza k univerzálnej sukcesii nástupníckej spoločnosti do práv a záväzkov a zapísaná spoločnosť v obchodnom registri týmito pozíciami nedisponuje. Súd by mal preto konať len s nástupníckou spoločnosťou, ako subjektom práva. V prípade správneho konania upraveného v Zákone č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) zákonodarca explicitne neupravuje prechod procesnoprávnej subjektivity ako v OSP. Z ustanovenia § 30 ods. 1 c) podľa ktorého správny orgán zastaví konanie ak účastník tohto konania zanikol bez právneho nástupcu, argumentum a contrario možno vyvodiť, že správny orgán pokračuje v konaní s právnym nástupcom ak došlo k univerzálnej sukcesii do práv a povinností zaniknutej spoločnosti.

6. ZÁVER

V príspevku sme upriamili pozornosť na nejasnosť vnútroštátnej právnej úpravy cezhraničného zlúčenia a splynutia a snažili sa preskúmať možné právne následky vyvolané v dôsledku časového rozmedzia medzi nadobudnutím účinkov fúzie a deklaratórnym výmazom zaniknutej spoločnosti. Zároveň sme neopomenuli poukázať na vynárajúce sa otázky pri univerzálnej sukcesii práv a povinností na nástupnícku spoločnosť.²²

²¹ Ú.v. EÚ L 84/1 31.3.2010.

²²Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č.APVV-0518-11.

Literature:

- Augustinič, I.: Cezhraničné fúzie v Európskej únii. Justičná revue, Bratislava: č. 1/2007, 1-15 s. ISSN 1335-6461
- Pala, R. a kol.: Cezhraničné fúzie, Praha: C.H.Beck, 2010, 260 s., ISBN 978-80-7400-171-0
- Siems, M.: The European Directive on Cross-Border Mergers: An International Model, In Columbia Journal of European Law [Online], p. 167-186, 2005. Dostupné na internete < http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=853804###>

Contact – email
zofiasu@hotmail.com